

DalaNatur

Medlemstidning - Nr 5 - november 2011

Glöm inte motioner...

- till riksstämman sista januari
- till länsstämman sista februari

Sebastian Kirppu – Årets miljöhjälte 2011

Här tar Sebastian emot priset av kung Carl XVI Gustaf på Världsnaturfondens höstmöte den 11 oktober. Foto: Ola Jennersten, WWF

Efter många år av kamp för naturskogarnas överlevnad har Sebastian Kirppu från Malung blivit vald till Årets miljöhjälte 2011 – Läsarnas val.

- För mig innebär priset att jag fått uppskattning från allmänheten för mitt engagemang och en sorts legitimitet för att föra naturskogens talan och det känns jätteskönt. Jag kommer nu med ny kraft föreläsa om, diskutera och debattera naturskogens betydelse och att vi inte kan behandla moder jord så som vi gör genom att skövla och utarma hennes ursprungliga skogar, säger Sebastian. Vi måste lystra till den forskning som bedrivs när det gäller skogsekologi och naturvård, inte låta ekonomiska intressen styra hur vårt svenska

>> forts s 3

Aktuellt i Dalarna

Ett axplock om vad som händer på miljöarenan i Dalarna.

Läs mer på sidan 3

Vad händer i föreningen?

Vad har vi för oss i föreningen och i kretsarna?

Läs mer på sidan 2, 4, 5

Spännande aktiviteter...

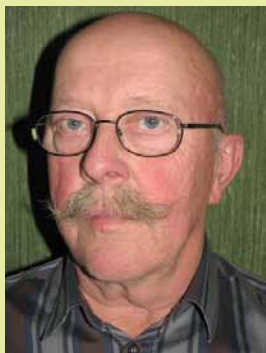
Passa på att delta på några av vinterns lokala aktiviteter...

Läs mer på sidan 6

2011, ett mellanår för miljöarbetet...

Snart är 2011 till ända. Ett år som för oss som är engagerade i ideellt miljöarbete närmast kan betecknas som ett mellanår. Många miljöfrågor har på något sätt hamnat i ett vakuum och haft låg prioritet i media och i politiken då dessa fokuserat på den ekonomiska krisen i Europa och i övriga delar av världen där alla talar om hotad tillväxt. Marknaden kanske rentav börjar bli mättad och det är väl en behövlig tillnyktring för konsumtionssamhället. Till och med statsminister Fredrik Reinfeldt antydde detta i ett tal på moderaternas stämma. Visst höjer man på ögonbrynen när man från det hållet hör att vi inte blir lyckligare av att ha många prylar utan att det finns andra värden som kan höja livskvaliteten för oss människor. Det skall bli mycket intressant att se hur det skall omsättas i praktisk politik. Skulle vara trevligt att någon gång få

>>

Vad händer i Dalarnas Naturskyddsförening?

Hyggesfritt skogsbruk

Tre lyckade helgkurser i hyggesfritt skogsbruk enligt natur-kulturmetoden har hållits i Dalarna i Mora, Falun och Hedemora under Bonnie Nilzons ledning. Alla tre kurserna avslutades med en gemensam dag på Siljansfors försökspark, där deltagarna fick lära sig mer om bl.a. förnygring och andra skogsbruksmetoder.

Christer Karlsson och Mats Hagner diskuterar olika metoder.

Både föreståndaren Christer Karlsson och natur-kulturmetodens fader Mats Hagner var med ute i skogarna och visade på olika försöksytor. Det blev många och intensiva diskussioner om vilka metoder som egentligen är bäst för olika typer av skog. Intresset för kurserna har varit stort.

Läs mer om natur-kulturmetoden i detta nummer av Sveriges Natur.

Skolinformation om rovdjur

Den kostnadsfria skolinformationen om rovdjur fortsätter hela året. Andrea Friebe föreläser om björn för gymnasiet och åk 7-9 i hela Dalarna. Bokas via 070-333 63 45, andrea@bjorn-vildmark.com. Pär Johansson föreläser om varg för åk 3-6, i södra Dalarna. Bokas via par.johansson@naturton.se. Inbjudningarna hittar du på hemsidan.

Skolmat som gör gott!

Resultatet av regeringens inriktningsmål 25% ekologiskt till 2010 blev 13,8%. 30 kommuner och landsting har nått målet, däribland Rättvik, Ludvika och Smedjebacken. Sista året har den offentliga sektorn tagit ett jättekliv och ökat inköpen med 35 %. Fortsätter ökningen i samma takt bör vi nå målet 2013.

För att skynda på utvecklingen föreläste Camilla Sparring om barn och äldres mat i Mora och Orsa i september. Den 17 november kommer hon till Rättviks Kulturhus.

– Vi äter ca 70 ton mat på en livstid, varav 600 kg tillsatser (7 kg/år!). Men vi lägger i genomsnitt endast 12 minuter per dag på matlagning, berättar Camilla. Det är

viktigt att barnen får lära sig vad riktig mat är, inte snabbmat och halvfabrikat. Vem ska laga maten till oss när vi blir äldre? Släpp in barnen i skolköken!

Lunch i det gröna

Naturskoleföreningen och Naturskyddsföreningen bjöd politiker och skolledare i fem dalakommuner på lunch för bevarandet av barnens skogar och mer utomhuspedagogik till länets elever. I Gagnef slöt hela kommunstyrelsen upp!

Nu går vi vidare med LONA-ansökningar för fler Naturskolor i Dalarna.

Anders Sjöberg, Naturskolan, lagade vegetarisk wok som lockade politiker till möte om barnens skogar.

>>> se vackra ord utmytna i handlingskraft som verkligen gagnar människor, miljö och därmed den biologiska mångfalden med alla värdefulla ekosystemtjänster. Som medlemmar i Naturskyddsföreningen kan vi alla hjälpa till så att miljöarbetet inte stannar av utan genom vårt engagemang se till att beslutsfattare och konsumenterna hela tiden påminns om vad som är nödvändigt för allas vår överlevnad.

Det är som nu snart är till ända är för mig och Gunilla mycket speciellt. Detta eftersom vi efter många och långa funderingar bestämt oss för att sluta som mjölkproducenter och sälja vår gård. Ett beslut som tagit mycket kraft och inte varit helt lätt att ta. Jag och Gunilla känner stor tacksamhet över att vi fått vara en del av naturen under nästan vår hela yrkesverksamma tid. Man kan önska att fler fått uppleva detsamma. Naturen är mänsklighetens absolut största tillgång bl.a. i ett hälsofrämjande perspektiv i det konsumtionssamhälle som nu råder. Idag är det få förutspått att få leva nära naturen, därför är det desto viktigare vi alla för ut budskapet om dess betydelse.

Anders Munters, ordförande Naturskyddsföreningen Dalarna

300-meters strandskydd kan tas bort

Det utvidgade strandskyddet försvinner - se till att länsstyrelserna återinför det. De nya reglerna om strandskydd har inneburit stora förändringar. Bland annat har det gjorts svårare för länsstyrelserna att utvidga strandskyddet från 100 till 300 meter och nuvarande beslut om utvidgning upphör att gälla sista december 2014. Ca 200 områden i Dalarna berörs idag av utvidgat strandskydd. Områden med höga naturvärden och av intresse för friluftsliv hotas av exploatering om inte länsstyrelsen tar nya beslut. Det är av stor vikt att föreningen deltar i länsstyrelsens översyn och bidrar med lokalkännedom.

Vilka områden i din kommun bör ha kvar utvidgat strandskydd och vilka nya områden kan föreslås?

Lungsjöån – Håbo vind ger sig inte

Trots höga naturvärden och motstånd från närboende vill företaget Håbo vind bygga kraftverk i Lungsjöån (som vi skrivit om i tidigare nummer av Dala Natur). Det framgick vid ett möte i Enviken, där bolaget presenterade sina planer, som bl.a. innefattar en över 1 km lång tub/ränna rakt igenom finskogen, en över 2 km lång nästan torrlagd åfåra och ett stort dämme som kommer att påverka området negativt. Dessutom är området fullt av gammal kulturhistoria. Bolaget tänker lämna in en ansökan till Miljödomstolen under hösten.

>> forts från s 1 – Sebastian Kirppu – Årets miljöhjälte 2011

skogslandskap ska se ut. Skogsfrågan är också en fråga om demokrati och rättvisa!

Vi har omkring 10 procent ursprunglig skog kvar i vårt land. Många forskare är eniga om att det krävs omkring 20 procent skyddad skog för att klara den biologiska mångfalden. Dessvärre avverkas dagligen många av de sista naturskoga-

Dalarnas skogliga miljömålsdialog

Målen finns – hur når vi dit? Skogsstyrelsen bjuder in till dialog hur vi ska nå de skogliga miljömålen i Dalarna. Vad kan just ni bidra med? **Var med den 2 december kl. 9-15 på Åkerblads Hotell, Tällberg.** Anmälan senast 18 november på: www.skogsstyrelsen.se/dialogdalarna. Skogsstyrelsen står för lokalkostnad, lunch och kaffe.

Klimatpiraterna har kapat 18,5 % av utsläppen

Året för KlimatPiraterna i Falun och Borlänge är nu till ända och resultaten av uppdragen är klara och redovisade. Då uppdragen startade under våren 2010 visade mätningar att KlimatPiraternas hade utsläpp av 5 500 kg CO₂e per person och år. Redan då var KlimatPiraternas utsläpp mindre än Medelsvenskens 8 000 kg CO₂e per år. Efter första mätningen genomförde KlimatPiraterna 12 uppdrag med mål att minska hushållets utsläpp av växthusgaser och att minska miljöpåverkan. Uppdragen har bland annat handlat om el – energi, mat, konsumtion – livsstil och resor. När de avslutande mätningarna gjordes under våren 2011 visade det sig att KlimatPiraterna sänkte sina utsläpp, från en redan låg nivå, med i genomsnitt 18,5 % till 4 500 kg CO₂e per person och år. KlimatPiraterna visar att det går att leva med mindre påverkan på klimat och miljö, och samtidigt få bättre ekonomi, hälsa och livskvalitet. Läs mer på www.medvetnaval.se

na, till och med riktiga urskogar.

– Har du någon skog i din närhet som behöver skydd så tveka inte att göra din röst hörd, uppmanar Sebastian. Alla har vi ett gemensamt ansvar att lämna en värld i ordning, där ett fungerande skogsekosystem är en av grundbultarna, till våra barn å barnbarn.

Kolla de 500-åriga jättetallarna på Värmderasen!

Ett område i Orsa kommun på gränsen till Rättviks kommun mot Furudal. En del av Värmderasen är ett naturvårdsområde, där man gått in med s.k. skötselåtgärder för att friställa de gamla tallarna. Det finns ytterligare ett område på Värmderasen med jättetallar och det ligger nedanför naturvårdsområdet och är anmält för avverkning!!!

Från Orsa åk E45:an norrut och sväng av till Rosentorp ca 4 mil norr om Orsa och fortsätt förbi Rosentorp ca 12 km. Från Furudal, följ vägen efter Ore älv norrut ca 3 mil. Ta av till vänster vid skylt Värmderasen. För att komma till den avverkningsanmälda gammelskogen ska man inte åka riktigt ända upp till Värmderasen, alldeles nedanför går en nybruten väg in till höger. Följ den och den finaste skogen ligger nedanför vägen.

Passa på att tipsa länskansliet om ditt smultronställe.

ps. Vi ber om ursäkt för bristande källkontroll då Sveaskogs bom hindrade besök till Staktjärn (DN nr 4).

Matens pris

Av Daniel Öhman och Malin Olofsson

ISBN: 9789197891738

Boken som matindustrin inte vill att du ska läsa.

Vet du vad du äter? Vill du veta vad du äter? Eller vill du bara att maten ska vara billig? Den är superbillig. Aldrig förr har vi lagt så lite av våra pengar på mat. Baksidan är en utveckling som är på väg att få världens livsmedelsförsörjning att kollapsa. Prispressen har förvandlat bondgårdar till resultatenheter i en multinationell industri, helt beroende av olja och naturgas. Ensidig odling innebär tung påfrestning på miljön. På åkrarna används bekämpningsmedel så giftiga att de varje år dödar en kvarts miljon människor. Djur avlas så hårt att de går sönder.

De prisbelönta radioreportrarna Malin Olofsson och Daniel Öhman (uppvuxen i Borlänge) har rest jorden runt i jakt på den billiga matens verkliga kostnader. Genom unika rapporter berättar de sanningen om svenskarnas nya favoritvaror. "Matens pris" pekar ut riktningen till en sund matproduktion och hjälper dig som konsument att göra bättre val med tips på bra och billiga varor. (Se föreläsning i Kretsrundan, sid 6)

Skärpning skogsbolag!! Många övertramp mot FSC-standarden i Dalarna

2008 - 2010 inventerade naturskyddsföreningens ideella skogsinventerare hotade skogar i Älvdalen och Malung, Trots att bolagen Sveaskog och Bergvik fick vetskap om de höga naturvärdena och de hotade arterna som fanns i skogen har dom valt att kallhugga den.

Naturskyddsföreningen har under hösten granskat hyggena enligt skogsvårdslagen och FSC-standarden krav. Av sju granskade hyggen hittades fyra hyggen med brott mot FSC-standarden. De granskade skogsbolagen är alla FSC-certifierade.

Området Ångermyran, strax norr om Idre besöktes 2008. Sveaskog fick då vetskap om de naturvärden som Naturskyddsföreningen påträffade där. Flera fynd av rödlistade arter dokumenterades. Bland annat kan nämnas de starkt hotade arterna urskogsporing, taigataggsvamp samt smalfotad taggsvamp. Ångermyran är en sandbarrskog som är en av våra mest hotade skogsmiljöer och bedöms därför som ytterst skyddsvärd. Trots alla uppgifter bolaget fått om området Ångermyran, på ca 30 ha, har de avverkat och markerett det.

Ångermyran före (t.v.) respektive efter avverkning (t.h.) Foto: Malin Sahlin och Hans Sundström

Avsätt mer pengar till skydd av skog! Nu!

Uttdrag ur öppet brev och upprop till regeringen.

Kravet motiveras av bl a följande krisläge för den svenska skogen. 5000 skogslevande växt- och djurarter är rödlistade i de Nordiska länderna. Med dagens utveckling kommer fem (5) procent av Sveriges produktiva skogsmark att vara skyddad och 95 procent bestå av monotona produktionsskogar med liten biologisk

mångfald. Sverige är redan idag ett av världens sämsta länder när det gäller skydd av skog. Det får inte bli sämre! Därför kräver vi mer pengar till skydd av skog och en ny skogsolitik.

Läs hela uppåret på hemsidan. Du som vill underteckna uppåret mejlar ditt namn eller organisationens namn till kansli.dalarna@naturskyddsföreningen.se

Vi är antiscampi!

Miljövänliga veckan fick stort genomslag i riksmidia, inte minst kampanjen mot jätteräkor, antiscampi. 10 kretsar i Dalarna lockades att

Emma Vogt Hartviksen har fiskat upp en okej sej. Foto: Lillian Lundin Stöt

ordna aktiviteter under veckan. Alltifrån ”fiske-tävling” mellan butiker i Falun och filmvisning på gallerian i Ludvika till butiksundersökning i Malung och fiskdamm på gågatan i Mora.

– Många i Säter hade sett på TV om situationen i haven och var mycket oroliga, säger Lena Stigsdotter, Säterkretsen. Den lilla foldern med recept var uppskattad.

– Förskolebarnen gjorde tovade fiskar till en utställning vid affären i Skattungbyn, berättar Birgitta Quintino, Orsakretsen.

Länskansliet skickade brev till utvalda restauranger i Dalarna med en uppmaning att sluta servera värstingarna jätteräkor, tonfisk och ål och istället välja miljömärkt eller från vår Åt gärna-lista. Läs mer på www.naturskyddsforening.se/fisk

Träffa skogs nätverkets nya koordinator på Kretsträffen 2012

Söndag 29 januari bjuds alla medlemmar in till 2012 års Kretsträff. Jenny Olsson, vik koordinator för skogs nätverket kommer och inspirerar. Vi utbyter idéer och tankar om planer för 2012, då Naturens år har tema vatten. Vi diskuterar även hjälpmedel som Nya Naturkontakt, Aktivitetskalendern, medlemsregistret och sociala medier. Du är välkommen kl 12-18, NBV, Borganäsvägen 34 (Jussi Björblings Torg) i Borlänge. Se inbjudan på hemsidan. Anmälan senast 24 januari till länskansliet.

Klimatpiloterna Mora/Orsa

Klimatpiloterna tar för sig av den vegetariska, klimatsmarta buffén.

Klimatpiloterna i Mora och Orsa har i sina inledande uppdrag bl.a. provat på klimatsmart matlagning, att hitta sina eltjuvar och genomföra ett köpstopp. Nu väntar nya uppdrag som inventering av kyl, frys och skafferi, källsortering av resor och klimatsmarta fritidsaktiviteter.

Målet är att hushållen ska komma ner mot 2,5 ton koldioxid per person och år. Klimatprofiler räknas ut för de deltagande hushållen före och efter projektet.

Piloterna får sex utmaningar under ett år, huvudsakligen inom områdena transporter, mat och boende ”Bilen, biffen och bostaden”.

Alla som vill får bli ”skuggpiloter”. Uppdragen läggs efterhand ut på www.mora.se/klimatpiloter. En annan mer fyllig hemsida på samma tema är www.medvetnaval.se

I kolumnen...

Omställningsmaterial från Studieförbundet

Gräv där du står! Starta en omställningsgrupp i ditt samhälle, din by eller stadsdel. Studieförbundet har bl.a. tre studiematerial om omställning: Hållbar omställning, Från oro till handling och Äpplet. Se www.studieforamjandet.se/omstallning

Bli med i Klimatnätverket

Vill du vara med och påverka Dalarna i hållbar riktning anmäl dej till klimatnätverket i Dalarna. Se hemsidan, maila eller ring!

Fira den köpfria dagen

Den 26 nov firas En Köpfri Dag världen över av miljoner människor. Läs mer på <http://enkopfridag.wordpress.com/>

Bli medlem i Fältbiologerna – gratis!

Är du 25 år eller yngre och intresserad av natur och miljö? Då är Fältbiologerna något för dig och du blir medlem gratis första året! Gå in på www.faltbiologerna.se eller sms:a ditt personnummer till 724 56. Ungdomsmedlemmar i Naturskyddsföreningen blir kostnadsfritt medlem även i Fältbiologerna. Maila medlem@naturskyddsforeningen.se om dubbelmedlemskap.

Krets Rundan

Passa på att delta på kretsarnas aktiviteter i vinter.

17 nov – **Rättvik** – Skolmat som gör gott! Föreläsning och diskussion med Camilla Sparring, Matupproret. Kulturhuset kl. 19-21. Kp. Margareta Wikström, 070-66 87 146.

20 nov – **Orsa** – Kretsens verksamhetsplanering för nästa år. Alla medlemmar är välkomna till Holens bystuga kl. 14-17. Plats meddelas i annons och på vår hemsida.

21 nov – **Falun** – Styrelsemöte, tema: Falu Kommuns nya översiktsplan Studieförbundet Magasinsgatan 27 kl. 19-21.

21 nov – **Mora** – Filmvisning: Food Inc, Kulturhuset kl. 19.

27 nov – **Falun** – Adventsfika kring brasan på Lilltorpet kl 18-20. Ta med en bild som har koppling till en naturupplevelse du vill berätta om. Diaprojektor och digitalprojektor finns. Anmälan till Helge, 023-20 123; helge@sonntag.se

21 jan – **Falun** – Hållbart skogsbruk i Falun? Heldagsmöte om skog, kl 10-16

30 jan – **Mora** – Matens pris- om den billiga matens baksida! Föreläsning med Daniel Öhman och Malin Olofsson, årets miljöjournalister 2010. Se boktipset. Mora Folkhögskola kl 18.30

31 jan – **Borlänge** - Matens pris- om den billiga matens baksida! (se mer info här ovan).

5 feb – **Säter** – Vinterutflykt. Vi tar oss ut i vinterlandskapet. Samling vid Biblioteket kl. 10.00. Föreningen bjuder på korb och bröd. Kp. Leif Eriksson, 0225-505 64.

Lär dig spåra varg i vinter

6

Naturskyddsföreningen, Jägareförbundet och Studieförbundet arrangerar, tack vare pengar från Naturvårdsverket tre varg-spåringskurser i vinter. Lär dig skilja på olika spår, tassavtryck, revirmarkeringar, spillning m.m. i både teori och praktik.

Avesta, fredag 13 januari kl. 19 på Korskrogens Bygdegård.

Spårning lördag 14 januari i Tansenreviret, Borlänge.

Mora, fredag 20 januari kl. 19 på Kulturhuset. Spårning lördag 21 januari i Moratrakten

Falun, fredag 27 januari kl. 19 på Studieförbundet, Magasinsg. 27. Spårning lördagen den 28 januari i Tansenreviret.

Spårningen är ca kl. 9-15. Samäkning i egna bilar. Vid olämpligt spårväder skjuts spårningen till nästkommande helg.

Kostnad 200 kr för medlemmar i Jägareförbundet eller Naturskyddsföreningen och 500 kr för icke medlemmar. Anmälan senast den 10 januari på Studieförbundet hemsida www.studieforamjandet.se, Dalarna. Anmälan till Avesta eller Falun 023-77 76 30, fax 023-215 20, falun@studieforamjandet.se. Anmälan till Mora, 0247-131 35, leksand@studieforamjandet.se. Ledare: Håkan Björling tel. 0243-25 03 48, 070-679 75 41, medhjälpare Jan Perjons.

Nationell skogs nätverksträff 3-4 december!

Kom och var med och gör upp strategier för att rädda skog, bli uppdaterad i aktuella skogspolitiska frågor, diskutera nätverkets arbetsmetoder och mingla med andra skogsaktiva från hela landet. Mötet hålls i Studieförbundet lokaler i Örebro, med övernattnings och kvällsaktiviteter på närbeläget vandrarhem. Mer info se på www.skogsnatverket.se. Anmälan till vikarierande skogs nätverkskoordinator jenny.olsson@brfmimer.se eller till länskansliet i Dalarna.

Naturskyddsföreningen i Dalarna

DalaNatur

www.naturskyddsforeningen.se/dalarna

Ordförande

Anders Munters
Enhöln 14
780 51 Dala Järna
tel: 0281 - 20463
mobil: 070 - 6705710
g.a.munters@telia.com

Kansli

Strandgatan 10, 792 30 Mora
Tel/fax: 0250 - 166 33
Mobil: 070-273 91 55
kansli.dalarna@naturskyddsforeningen.se
www.naturskyddsforeningen.se/dalarna
www.facebook.com/naturskyddsforeningen.dalarna
Plusgiro: 512687-5

Redaktion

Mikael Källman
Hasgården Sveden 29
790 23 Svärdsjö
Tel: 0246-512 12; mobil 0768-48 44 41
mikael.kallman@naturskyddsforeningen.se

Ansvarig utgivare

Anders Munters

Webbredaktör

Lillian Lundin Stöt
Tel: 0250 - 166 33
lillian.lundin@naturskyddsforeningen.se